

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
ünnap után napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszedésén
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Hirdetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Ut a kultúra felé.

Az utóbbi napokban sok szó esett Bihar megye sötét kulturájáról. Dr. Miskolczy Ferenc főispán erélyének köszönhetjük, hogy végre-valahára ez a kérdés is szóbeszéd tárgyát képezheti. Mert bizony sötét a kultúra nagy Biharországban és ennek nemcsak az iskola és tanító hiányában rejlik a főoka, hanem a vármegye intelligenciájának, vagy mondjuk a magyar középosztálynak a nemtörődömségében.

A tanító hiába fordít emberfeletti erőt a nép kiművelésére, lelki kiképzésére, nevelésére, — ha az élet, ez az »igazi« iskola ferde utakat, irányokat jelöl ki a számára. Hiába kertészkedünk a serdülő fiatalság hajlítható lelkében, ha továbbképzésre, az önállóságához való megedzésre nincs meg a mód, az alkalom . . .

A falusi gyermek, ha elvégezte iskoláit, az eke mellé áll. Megtanult írni, olvasni, gyermekes gondolkodással fogalmakat szerzett a valláserkölcsről, a tudományokról, de amilyen fogékony a gyermek agya, épp oly könnyen hajlik a feledésre . . . Ennél a tételnél álljunk meg!

Hiába lesznek iskolák, hiába nevel önfeláldozó munkásságával egy tanító egy egész falut, — ha ezeknek a már az életbe bocsátott serdülőknek további képzéséről, az elemi társadalmi tudományokkal való megismertetéséről, szóval a gyermekkedélynek józan, gondolkodó, művelt állampolgárrá való megérleléséről, — maga az intelligens társadalom nem gondolkozik.

Kik volnának tehát a nép igazi nevelői a tanítókon kívül? Erre hivatott tényezőül faluhelyeken a lelkészeket, jegyzőket és gazdatiszteket jelölhetjük meg. Mennyire más volna a vármegye, az ország kulturája, ha ezek az illetékes tényezők, — mint sok helyen — összefognának s karöltve a tanítóval, a nép ideális kiművelésére törekednének.

Ha télviz idején, mikor szünetel a mezei munka s a falusi nép más elfoglaltsága hiányában a büzhödött korcsmák fülledt levegőjében szórakozik, az iskola padjait foglalná el hetenkint legalább is egyszer-kétszer s oktatásokat hallana a valláserkölcsekről, a gazdaságról, a közigazgatás legelemibb fogalmairól, a jogtiszteletről és egy kis józan politikai ismeretről. Mennyire más szellemben alakulna át a falu kulturája, ha öreg gazdák eszmecserét váltanának egymás kö-

zött a tapasztalattalabbak füle hallatára, az általuk már észlelt dolgokról. Mennyire más volna, ha az ország nevezetes eseményeiről nem a szociálista és egyéb krajcáros újságokból szereznének értesülést, hanem kellő kommentárral, például maga a jegyző, — aki szintén kell, hogy vezetője legyen a népnek — referálná azt el az ő falubelijeinek. Ne csak a tanítók legyenek ám mindenben a nép hivatott informálói. Csak egy emberöltőt kellene fáradságos munkával az átlagos műveltség magaslatára emelni, — és megkönnyebbülne a jövő tanítóinak a helyzete. Akkor, — mint ma ahogy emlegetik — nem maradnánk a barbár sötétségben, mert hiszen a tanító már a családból hozott némi intelligenciával bíró anyag birtokába jutna, meiynek lelkületéből már otthon kigyomlátták a dudvát, a gázt, már otthon megmutatták azt az utat, azt az irányt, — mely felé évek fáradsága után is csak alig képes terelni a népnevelő.

Hiába állítanak fel népkönyvtárakat, ha nincs aki azokkal éljen, mint amint azt a »Szigligeti Társaság« évi jelentéséből is sajnos olvastuk. Hiába van iskola, ha maga a nép idegenkedik a kultúrától s csak a törvény kényszere és büntetés terhe alatt hajlandó azon elv

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Turáni virtus.

— Irta: Zoltán Vilmos. —

A likócsi homokpuszták tarka fűszőnyegére forrón tüzött le a juniusi nap. A katonai lövölde előtt egy akácfa árnyékában néhány baka heverészett s jókedvűen csapkodta a piszkos kártyákat. Az egyik relativ magas — lehetett vagy öt méter — homokbucka oldalán izzadva kapaszkodott felfelé dr. Gyömbér Dezső tanár, a fiatal botanikus, aki a maga nagy feladatává tette a vidék flórájának megírását.

Ott is fityegett az oldalán a zöld bádogszelence, melyből tüvek és virágok kandikáltak ki. Ez a bádogszelence épen nem járult hozzá a fiatal tanár külső megjelenése méltóságának emeléséhez. Amugy is vékony, fakó szőkecségekben kisse éretlen legény volt s a szelence nélkül iskolamesternek, vagy legalább preparandistának nézhetne volna valaki; a zöld dobozzal nyakában azonban szakasztott olyan volt, mint egy most felszabadult kertészlegény.

Dr Gyömbér Dezső épen a Kerner von Marilaun-féle elméleten töprengett, azon, amely szerint a távol kelet egyes vidékeinek egész növényvilága egyszerre csak felkerekedik, megindul s vándorol, vándorol a messze nyugat felé. Ime a Kis Magyar Alföld e homokpusztáinak flórája is csaknem teljesen azonos a dél-orosz puszták növényvilágával. Ugyanazok az árvaleányhaj-mezők, tarkítva az Astragalusok kék és sárga virágaival, ugyanazok a Festuca-pázsitok, a belőle kiemelkedő bitorpiros-tejű

Jurinea mollissal, a jellemző növényfajokkal, melyeket Kerner a dél-oroszországi síkságból felsorol. Sőt a táj külső képe is azonos: ugyanaz a végtelen síkság csak alacsony, akácfaigetkekkel borított homokdombokkal megszakítva, ugyanazok a szétszórt, gémeskutas tanyák s északon a Don — akarom mondani a Kis Duna fehéren csillogó, kanyargó sáva. És hogy a család még tökéletesebb legyen, dr. Gyömbér Dezsőtől alig száz lépésnyire görcsös botjára támaszkodva, magas báránysüvegben, mint valami szemléldő kirgiz törzsifnök ott állt mozdulatlanul a likócsi tehénpásztor.

Ez az alak egyszerre nagyon érdekelné kezdte dr. Gyömbér Dezsőt. Jobban, mint a virágai. Mint hamisítatlan fővárosi fiú, aki egész véletlenül cseppent a vidéki városba, nem ismerte a népet, de Ady Endre egy verse nyomán annyira turáni nak érezte önmagát, hogy ellenállhatatlan vágy fogta el beszédbbe elegyedni a magyar ugar ez alakjával, melynek becsületes és eredeti eszejárásáról népies novellákban annyit olvasott.

Megtörölte tehát izzadt homlokát s a tankán lefelé lassan megindult a pásztor felé, aki egykedvűen pőfékelve nézte a távoli templomtorony gombját s dehogy árulta volna el egyetlen szemhunyorítással, hogy közeledő lépteiket hall. Mellette heverésző komondora már sokkal figyelmesebb volt, mert Gyömbér közeledtére felültötte bozontos, bus fejét, melyből világos, okos tekintetű szempár ragyogott elő s bosszusan vakkantott kettőt-hármat.

— Csiba te, beste állatjal — szólt a pásztor anélkül, hogy megfordult volna, mire a komondor elhallgatott.

Dr. Gyömbér Dezső most már egészen közel volt a pásztorhoz, de ennek ünnepies moz-

dulatlanságát látva, egészen elfogódott. Összeszedte mégis a bátorságát s megszólította a hallgatag embert, szóról szóra úgy, ahogy a novellákban olvasta:

— Adjon Isten jó napot, bátyám!
— Adjon Isten, ifiúr — szólt a pásztor és lassan megfordult, miközben görcsös botja végével megbökte süvege szélét.

Rut, télszemű vén ember volt s ősz, rövidre nyírt tuskés bajusza alól rövidszáru piros cseréppipa lógott ki, melyet akkor se vett ki, mikor beszélt. A vállán szűr lógott, de szőrmés belésével kifelé fordítva. Jó hűvösen tart az ilyenkor nyáron.

— Hát csak jó dolga van itt, bátyám! — szólt a tanár, hogy szóra nógassa az öreget.

— Vóna hely, ahol jobb vóna — szólt ez.

— Ugyan hol?

— Hát a börtönben vagy pincében.

— Hm! — csodálkozott Gyömbér. — Aztán miért?

— Hát mer mind a kettőben hűvösebb van.

Dr. Gyömbér Dezső arca felderült. A szitya-turáni természetes észjárásról szóló hiedelem tehát csakugyan nem mese! Ime, milyen talpraesett választ tud adni a nép egyszerű lial!

— Aztán hogy hívják magát, bácsi! — kérdezte.

— Engem? — szólt az öreg s hegyesett köpött a kutya felé, úgy, hogy ez ijedten félrekapta a fejét — hát Borvendég Gergelynek.

— Ejnye, de szép neve van!

— Hm. Van annak, aki el nem issza . . . Ilonka, beste lélek! Mit keressz te a kukoricásba? Na megállj! Nesze!

Evvel megforgatta kétszer a feje körül a fűtykóst s ez nyilgyenesen már repült is egy

tiszteletére és előmozdítására, hogy legyen okosabb a fiu, mint az apja.

Ennek a teljes nemtörődömségnek, ennek a magyar nemzetet szomorúan jellemző pártatlan indolenciának tulajdonítjuk, hogy oly sok nagyra hivatott természetes elme, bámulatra ragadó igazi tehetség és értelmi erő hever parlagon az eke mellett. Igaz gyöngyök a barázdák között.

Ha ezeket az igaz gyöngyöket kiemeljük az őket nem illető alacsonyagságból, ha minden magyar erőt, minden magyar elmét kellő magaslátára emeljük, csak akkor beszélhetünk kulturáról, csak akkor nevezhetjük Magyarországot érett országnak, valóban kultur államnak.

És hogy ez így legyen, az elsősorban azoktól az intelligens elemektől függ, akik ma ócsárólják azt a munkát, mely egyéb támogatások hiányában külön eredményeket elérni soha sem fog.

Támogassa tehát nehéz munkájában az ország intelligenciája a szerény népnevelőket s akkor a magyarságnak — lesz kulturája.

Szabados Pál.

Meglepetések lesznek. Popovics Sándor, az Osztrák-Magyar Bank kormányzója tegnap egy újságíróknak a következőket mondta:

— Ami a két pénzügyminiszternek nem sikerült, az sikerült nekünk. Megteremtettük a békét. A válság e héten végleg rendezve lesz. Ami tervezetünkre vonatkozólag nem mondhatok semmit, csak azt, hogy meglepetések lesznek. A hangulat már e hét végén le fog csillapulni és a politika más ügyek felé fog irányulni. Péntekig azonban semmit sem árulhatok el. Pénteken meg fog jelenni

a közös kommuniké és akkor teljes felvilágosítást fognak nyerni. Most még egy kihallgatás lesz és azzal az ügy végleg rendezve lesz.

Biharmegye közállapotai.

18 új községi iskola.

Biharvámegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg november havi ülését, melyen nem egy ügy felet keletkezett igen élénk vita. Különösen kiemelendő a bizottság azon határozata, hogy a vármegye 18 községében építtetnek községi iskolát, a belényesi hegyvidéken, ahol tudvalevőleg a legsiralmasabb iskolai viszonyok uralkodnak.

A bizottság üléséről tudósításunk a következő:

Miskolczi Ferenc főispán megnyitóját után dr. Móricz Ernő megyei főorvos bejelenti, hogy a megye területén kolera nem fordult elő. A veszedelemmel szemben a legmesszebb menő óvintézkedéseket foganatosították. A közegészségügyi állapotok kielégítőek.

Annál szomorubb az állatorvos jelentése: E szerint Biharvámegye 31 községében uralkodik száj és körömfájás. A jelentés igen nagy megütözést keltett a bizottságban.

Miskolczi Ferenc dr. főispán csodálkozásának adott kifejezést a járványnak ily nagy mérvben való elterjedését illetőleg. Szerinte a sertésveszt nem lehet megakadályozni egy könnyen, azonban a száj és körömfájás olyan természetű járvány, hogy azt szigorú intézkedésekkel meg lehet szüntetni.

Javasolja a főispán, hogy utasítsa a közigazgatási bizottság az állatorvost, miszerint a járvány megszüntetése iránt a legmesszebb menő intézkedéseket foganatosítsa. A főispán javaslatát el is fogadta a bizottság.

A tanfelügyelő jelentette ezután, hogy Pap Tamás Flórián felfüggesztését a miniszter

jóváhagyta és elrendelte, hogy a Pap Tamás helyébe kinevezendő tanító csakis az esetben foglalhatja el helyét, ha a kinevezést a miniszter megerősíti.

A tanfelügyelő jelentésének második tárgya volt, hogy Dobos Sándor volt sergesi tanító ellen megindított bűnügyi vizsgálat a tanítót ártatlannak találta a miklózlázuri uri haramia ügyben és így a tanító állásába vissza helyezendő.

Következett a kórházi szállítások tárgyalása. A bizottság Kurländer és Ebrénfeld ágy és ruhanemű, valamint faszállítótól elvonta a szállítási megbízást, mert nem lát garanciát arra nézve, hogy a cég, mely faszállítással nem foglalkozik, a kórház faszükségletét fedezni fogja. A bizottság Bródy Samunak adta ki ily irányban a megbízást.

Deutsch Benjamin a kórház kenyérszállítását nyerte el előzőleg, amit szintén megfélembrezték. Fráter Imre igazgató főorvos kitagadja a megbízást, mert a cég kenyere tisztátalan. A kenyérben ugyanis egy svábbozót találtak. Ezzel szemben a cég úgy megmentőzik, hogy a baleset megtörténik a legnagyobb óvatosság mellett is. A közigazgatási bizottság a megbízást megvonta és új pályázatot fog hirdetni.

Végül Erdődy János belényesi tanfelügyelő jelenti, hogy Miskolczi Ferenc dr. főispán Belényesben a tanfelügyelői kirendeletén hivatalvizsgálatot tartott. Ez alkalommal megállapították a községek költségvetéséből, hogy 18 község pótdója nem magas és ezek minden komolyabb követelmények nélkül megterhelhetők az iskola építési költségeivel. Ezek a községek a következők: Burda, Szegyes, Kocsuba, Kreszulya, Karbunár, Telek, Pmszelistye, Dragonyesd, Belezseny, Kebeds, Ciganyesd, Buntyesd, Alsópoeny, Felsőpoeny, Preszáka, Robogány, Szokány, Kregyán.

A főispán javasolja, hogy a fenti 18 községet kötelezze a bizottság, miszerint községi iskolát állítsanak fel. A javaslatot a bizottság egyhangulag elfogadta.

Több nevezetes ügy nem lévén, elnök az ülést 1 órakor berekesztette.

szép tarka tehén felé, mely a csordától eltávolodva a kukoricás szélén állt s jóízűen falatozott az édes tengerilevélből. A sulyos bot épen lágykán érte az állatot, mely riadtan meghorkant s eszeveszetten szaladt vissza a csordához.

— Bodri, na!

Az öreg nógatására a komondor odarohant a bothoz s azt szájában visszahozta gazdájának.

— Az urfi, ugy-e diák! — fordult most Gyömbérhez hirtelen kérdéssel a pásztor.

Dr. Gyömbér Dezső érezte, hogy arcát sötét pir önti el.

— Nem — szólt kissé zavarodottan. — Tanár vagyok.

— Hát csak azért — szólt az öreg — mer a gazdámnak, a Barca tekintetes urnak a fia is diák, aztán annak is van ilyen pikszise, amibe mindenféle giz-gaszt hord haza.

— Barca? Barca Pál? Hiszen ez a tanítványom!

— Hát az urfi iskolamester?

— Nem több vagyok. Tanár.

— Már értem. Az uri gyerekek iskolamestere.

A kanyargó uton egy parasztmenyecské közeledett bokorugró, rikitóan vörös szoknyában. Fején nagy kosarat vitt, tele sötétpiros, ropogós cseresznyével. A csordában a bika nyugtalanodni kezdett.

— Annuska lelkem — kiáltott rá a Borvendég Gergely — hát nem megmondtam a múltkor, hogy kerülj el a csordát, vagy pedig végy magadra más pendölyt? Most majd felöklel a bikal!

— Jaj, Gergely bácsi, hát tartsa vissza! — imádkozott ijedten a fehérszínű.

A bika, gyönyörű, vastagnyaku, tarka simenthali állat, melynek szarván a napfényben vakítóan ragyogott a két ércgomb, első lábával csakugyan turta a homokot és rohamra készült.

— Viola, te! — Beste állatja! Nem maradsz ott mindjárt! — ordított a pásztor s botja gyönyörű ívben, sivitva odarepült a fejedelmi állat két szarva közé, hatalmasan megkoppantva kemény homlokát. Az állat visszahökken s bambán nézte a földrehullt füttyköt. Bodri lóhalálban visszahozta a sulyos botot s a bika újra támadásra készült az asszony ellen, aki sikoltozva futott az országuton. Ekkor újra repült a bot s szakasztott ott találta az állatot, ahol az előbb. A bika felhorkolt a hatalmas koppantásra, aztán kedvét vesztve, ellenkező irányban elballagott.

Dr. Gyömbér csodálkozva nézett az öregre.

— Hol tanult meg ilyen pompásan dobni, bátyám? — kérdezte.

— Hml — szólt némi göggel az öreg — hisz a mesterségem. Azt talán csak értem. A Borvendégek mind jó dobók. Az apám kétszáz lépésről ledobta az almát az ágról. A fiam is érti a mesterséget. Valamit csak én is konyitok hozzá. Eltrafáljam azt? — S botjával előre mutatott.

Előttük kétszáz lépésnyire gyönyörű, mintegy embermagassága örkőfarkkóró virággal. Verbascom thlapi, mint dr. Gyömbér nyomban konstata. A közepén biborvörös-pöttyű sárga virágok világítani látszottak a napfényben. Az öreg meghusintotta botját, a szép kóró derékban kettétört s Bodri hangos csaholással rohant a bot után.

A puszta felől egy tizenkét-tizenégy éves suhanc közeledett, fején báránycsüveg, ol-

dalán tarisznyával, szájában kialudt pipával, kezében hatalmas füttykössel.

— Hova mégy, Jancsi? — kiáltott rá az öreg, aztán magyarázólag Gyömbérhez fordult:

— A fiam.

— Györbe, vasszögért — volt a fiu válasza.

— Az anyád küldött?

— Az.

— A suhanc megállt. Látszott, hogy mondani akar még valamit.

— Edősapám!

— Na?

— Adjék kend egy kis dohányt.

— Nincs.

— Hát akkor adjék három vasat, hadd vegyek.

— Az sincs.

— Dehog sincs. Tudom hogy van.

— Hátha van, van. De nem adok.

A fiu szemében fellobbant az indulat lángja. Nem szólt egyetlen szót s alattomos tekintetével vetve apjára, megindult.

Mikor vagy száz lépésnyire volt, hátrafordult s megsuhintotta göröcsös botját. A sulyos bot repült s derékon találta az öregre, aki fel-sziszszent és lapockájához kapott. Egy pillanatra gondolkodott, hogy vissza dobjon-e, de azután csak ezt kiáltotta a sebesen elinaló fiu után:

— Atkozott, gaz kölyke! Na megállj! Majd megver az Isten... Megdobálni öreg apádat, aki felnevelt! Ilyen istentelen gazember!

Aztán szemében valami különös büszkeség csillámlott meg, mikor odafordult Gyömbérhez s így szólt:

— Hanem a dobás pompás volt. Láttam, urfi? Ugye-e majdnem olyan, mint az enyém? Hja, látszik, hogy az én nevelésem!

Gázmérgezések a fővárosban.

Három halott, öt rosszullet.

Az éjszaka két helyen fordult elő gázmérgezés a fővárosban. Az egyik eset rendkívül súlyos, mert három halottja van, a másik helyen a cseléd mentett meg egy öt tagból álló családot — ugyszólván az utolsó pillanatban a haláltól.

A Margit-körut 15. szám alatt építenek egy hatalmas bérpalotát, amely már tető alatt van s a palota helyiségeit most szarítják, hogy az üzletek még az idén bekeleződhessenek. A szarítás úgy történik, hogy hatalmas katalanokban faszenet gyújtanak s a tüzet egész nap és éjszaka élesztik.

Az este az egyik ilyen hatalmas katalan körül lefeküdt három napszamos. A jó melegben akarták átaludni az éjszakát, Hajnalban azután, amikor a munka kezdődött, fel akarták kelteni őket, de mind a három halott volt. A mentőket hívták hozzájuk, akik azonban már egyiket sem tudták életre kelteni.

A rendőrség megindította a vizsgálatot, hogy kit terhel a három halálesetért a felelősség.

A másik gázmérgezési eset a Sziget-utca 5. számú házban történt. Ott lakik Dénes Frigyes kereskedő feleségével és három kis gyermekével.

Az este rendes időben lefeküdt a család. Reggel azonban feltűnt a cselédnek, hogy szokatlanul sokáig alusznak. Benyitott a szobába, ahol fojtó gászag terjengett a levegőben. A cseléd először is kiuyította az ablakokat, majd orvosért szaladt, aklnek sikerült életre kelteni a család valamennyi tagját.

Dénesné állapota nagyon súlyos, úgy, hogy a mentők a Rókus-kórházba vitték. Dénes és három gyermekét a lakásán hagyták.

A rendőri vizsgálat megállapította, hogy a gázcsoport lefekvéskor nyitva felejtették s a saját gondatlanságuknak csaknem áldozatai lettek.

A Ház munkarendje. Bécsben ismét a szakreferensek tárgyalnak a részletekről. Papp Elek és Teleszky János pénzügyi államtitkárok ismét az osztrák császárvárosba utaznak s most már a közös bank képviselőit is be vonják a két kormány szakreferenseinek tanácskozásába, hogy a készízetések formulázásával együtt megcsinálják a közös bank szabadalmának meghosszabbítására vonatkozó szerződéseket, bankstatutum módosításokat és törvényjavaslatokat. A kormány környezetéből előre hirdetik, hogy két hét alatt mindezekkel el fognak készülni, s hogy e hónapnak közepén már a képviselőház elé terjesztik a közös bank szabadalmának meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot.

Amíg a pénzügyi bizottság elintézi a jövő évi költségvetést és a bankszabadalom meghosszabbításáról szóló javaslatot, a kormány a

polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslatot tüzeti ki a képviselőház napirendjére. Ezért ezen a héten szombaton, e hó 5-én ülést is tart a képviselőház, amelyen az igazságügyi bizottság beterjeszti a polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslatról való jelentését, amelyet aztán a jövő hét közepére már napirendre is tűznek. Ezt a javaslatot három hét alatt reméli elintézni a kormány, s december elején sor kerül a bankszabadalom meghosszabbítására, amelyet megelőzőleg még *indemnitást* is fog kérni a kormány, mert a jövő évi költségvetést már ebea az esztendőben nem tudja elintéztetni.

UJDONSÁGOK.

* **A király a kapucinusok sirboltjában.** A király tegnap reggel kevéssel 8 óra előtt megjelent a bécsi kapucinusok sirboltjában, hol az uralkodócsalád elhunyt tagjainak koporsói előtt imát mondott. A templom előtti téren nagy tömeg gyűlt össze, mely a királyt megérkezése és távozása alkalmából tiszteletteljesen üdvözölte.

* **Zichy János gróf kegyelete.** Zichy János gróf kultuszminiszter, mint híre jár, a sztárai parkot és ódon kastélyt gyermekszanatórium céljaira megvásárolja. A miniszter ezzel elhunyt édes anyja emlékének akar áldozni, aki a sztárai kastélyban született és ott töltötte gyermekéveit. Polászky Kázmér, a sztárai kastély tulajdonosa az ingatlanokat parcelláztatja és Zichy János gróf nem akarta, hogy a kastélyt lerontsák és 70.000 korona vételáron a parkkal együtt megvásárolta és az államnak felajánlja egy gyermekszanatórium céljaira.

* **Halottak napja a temetőben.** Nagyváros közönsége a szokásos módon ez évben is leróta kegyeletét a halottak iránt. A kedvezőtlen idő dacára rengeteg közönség kereste fel a temetőket. Előzetesen délután a plébániai templomokban szent beszédek és litániák voltak. A Szent László templomból körmenet vonult ki az újvárosi központi temetőbe, ahol az új kápolnában volt a litánia. A temetőben az előkelőbb családok sírjai díszesen ki voltak világítva, de a szegényebb családok sírjai sem maradtak világítás nélkül. Alig volt sír, amelyre a kegyelet nem áldozott pár szál virágot, pár szál gyertyát. A temetők kapuiban urnák voltak felállítva, amelyekbe a szegény tüdőbetegek részére gyűjtöttek, azonkívül lányok és fiúk perselyekkel gyűjtöttek. Este 8 óra felé kialudtak a sirokon a gyertyák s csend váltotta fel az előbbi mozgalmas életet.

* **Mentők a múlt hónapban.** A nagyvárosi mentő-osztály október havi működésének kimutatása a következő: sebzés, sérülés volt 18, hirtelen rosszullet, betegedés 20, egyéb bajok 1, öngyilkosság és kísérlet 5, betegszállítás 43. A nyújtott segélyben részesültek közül férfi volt 27, nő 14, gyermek 3,

nappali eset 32, éjjeli eset 12. Összes működés október hónapban: 87. A mentő-osztály 1904 október 15-tili fennállára óta baleset volt 1842, betegszállítás 1750, mozgó órség 4, téves jelentés 12. Összesen 3608.

* **Kovács Márk** Sűrű egymásutánban érik mostanában egyházmegyénket a gyász esetek. Árvaságunk óta a tizedik halálesetet kell ma regisztrálnunk. A mostani annál szomorubb, mert az egyházmegye egyik fiatal életerősnek látszó papjának tragikus sorsát jelenti. Kovács Márk szentjobbi plébános még csak 43 esztendő volt, magas termetű, erős, izmos ember, buzgó, tevékeny, népe javára munkálkodó lelkipásztor, kitől sokat várhatott volna az egyházmegye s ime Halottak estéjén egy hirtelen támadt, illetve inkább orozva fejlődő betegség kioltotta életét. A múlt héten valami epe és lépbar lépett fel, mely hirtelen elhatalmasodott s ágyba döntötte őt. Vasárnap már helyettesről kellett gondoskodni. Környezete abban reménykedett, hogy a váradi orvosok inkább tudnak segíteni rajta s ezért kedden délután — bár a nép nem akarta engedni, hogy elvigyék nagy beteg plébánosukat — Nagyváradról kért mentőkocsiban utnak indították. A beteg azonban még mielőtt Váradra érkezett volna, utközben meghalt, a kórháznál már csak a halált konstatálhatták. Szerdán délután felboncolták holttestét s a boncolás eredményeül azt állapították meg, hogy rendkívül erős epekőve volt, ami görcsöket okozott s a szív nem bírta ki. Kovács Márk 1861 július 1-én született a Jászágban, hol atyja gazdálkodott. Középkorát mint a Sz. József-intézet növendéke Nagyváradon végezte, valamint a teológiát is. Schlauch Lőrinc szentelte őt pappá 1890 július 2-án. Egy évig a püspöki udvarban volt aktucírus, majd több helyen káplánkodott, hosszabb ideig Debrecenben, honnét 1898-ban Nagyszalontára került koadjutornak, 1900-ban eradonyi lelkész 1902-ben dobozi helyi káplán, 1906-ban szentjobbi plébános lett. E szép plébánián sok öröme volt neki. Buzgólkodására Szmeccsányi püspök Fegyvernek főkegyházbéli eredetileg tót, de már magyarosodó hiveinek magyar iskolát építtetett; kegyura Fraknóy Vilmos szentjobbi apát Szentjobbon külön leányiskolát állított, most a nyáron pedig Tury Gyulával művészileg kifestette a plébáni templomot. A nép érdekeinek istápolására népszövetséget létesített, mely néhány év óta szépen virágzik. Holttestét a felboncolás után a nagyvárad olasz-i plébánián helyezték ravatalra, honnét ma délután négy órakor fogják temetni. A szertartást Spett Gyula apátkanonok végzi. Hívei közt Szentjobbon hétfőn tartanak érte requiemet. A plébánia vezetésére a káptalani helynök Szabó István karkáplánt küldötte ki.

* **Közigazgatási ülés.** Nagyváros közönsége ma, november hó 3-án délután 3 órakor tartja rendes havi ülését a városházán.

Paróczay Mátyás

elsőrendű cipész üzlete

NAGYVÁRAD,

Nagy Sándor-utca 1. szám.

Egyéves önkéntes uraknak készítek lábbelit minden fegyvernemhez a legkényelmesebb kivitelben.

Rendelés szerint a legrövidebb idő alatt készítek
ur, női és gyermekcipőket

Vidéki megrendeléseknél elegendő egy használt cipő beküldése.

* **A városház kibővítése.** Nagyvárad vároa alig néhány évvel ezelőtt építette fel a városházát. Már akkor hangok emelkedtek, hogy kicsire építették. Most már bebizonyult, hogy ezeknek igazuk volt. Nincs hely a városházán az újabb hivatalok elhelyezésére. *Kőszeghy* József városi főmérnök olyanképpen véli a városháza kibővítésének megoldását, hogy az *ujvárosi plébánia* helyére két emeletes épületet emelnének, kapcsolatosan a jelenlegi városháza *Körös-utcai szárnyával*. A földszint szolgálna plébánia lakásul, míg emeleten hivatalok lennének. A főmérnök tegnap már szóba hozta ezen tervét a városi tanácsban s a tanács tagjai, bár csak ülésenkívüli beszélgetésben, helyeselték a tervet, melynek azonban jogi akadályai is lehet, mert kérdés, hogy a plébánia-teleken, bár az a város nevének van is, építhet-e a város városházát.

* **Gyászrovat.** Őszinte részvételt értesülünk a súlyos csapásról, mely *Tarján János* nagyszalontai adótárnokot nejének született *Dudinszky Annának* halálával érte. Az elhunyt *urino* alapítója és haláláig igazgató-tulajdonosnője volt a nagyvárad-i nőipariskolának s évtizedeken át buzgó tevékenységet fejtett ki a női kézimunka tanítás terén. Egy évvel ezelőtt súlyos betegség támadta meg, amelyből hiába keresett gyógyulást a különböző fürdőknél, az orvosok nem tudták súlyos szenvedéseitől megmenteni. Temetése nagy részvét mellett november 1-én délután ment végbe Nagyszalontán, honnét a holttestet Nagyváradra szállították s a vasúti állomáson történt bejelentés után tegnap délelőtt 11 órakor a várad-olaszi-i temetőben örök nyugalomra helyezték. Lelkiudveért az engesztelő szentmise ma, november 3-án délelőtt 10 órakor lesz a várad-olaszi-i plébánia templomban. — Kedden, Mindenszentek ünnepén délelőtt 11 órakor temették *Kendrella Emilia* bukaresti magyar leányiskolai tanítónőt a nagyvárad-i Szent Vince intézetből. Az ifjan elhunyt kiváló tanítónő temetésén nagyszámú közönség volt jelen, különösen a helybeli tanítói és tanítónői karból sokan kísérték ki utolsó útjára elhunyt karterukat. A gyászszertatást *Imrik S. Zoltán* plébános végezte.

* **Titokzatos eltűnés.** *Papp Ferenc* örvendi földmives jelentette a rendőrségen, hogy *Imre* nevű öccse a múlt, hó 23-án reggel bejött Nagyváradra a béna karjának gyógykezelésére céljából s azóta semmi életjelt nem adott magáról. *Papp Ferenc* aggódván öccse sorsa fölött s tegnap reggel bejött Nagyváradra s miután öccse *Munk Bélánál* akarta karját kezeltenni, ott érdeklődött öccse felől, azonban minden eredmény nélkül. *Papp Ferenc* ezután összejárta az összes kórházakat, de sehohsem kapott felvilágosítást. Keresés közben találkozott *Sibermann Mór* volt örvendi kocsmárosal, aki némi felvilágosítást mégis nyújtott *Papp Imrere* vonatkozáslag. *Silbermaen* ugyanis előadta, hogy őt október 23-án felkereste *Papp Imre* s átadott neki 190 koronát s kérvén, hogy azt, amíg ő gyógykezelgeti magát, őrizze meg. *Papp Imre* ezután eltávozott s többet *Silbermann* sem látta. A rendőrség az eltűnt fiatalember körözését elrendelte. Személyleírása: 22 éves, közép termetű, kerek arcu, gesztenye haju, barna bajuszu, szürkés szemű, rendes orru és száju, különös ismertető jele, balkarját nem tudja emelni.

* **Tolvaj kocsis.** *Kimpán György* kocsis panaszt emelt a rendőrségen, hogy *Borsányi György* kocsis társa a bezárt istálló ajtón levő lakatot lecsavarva, bakkancsát, valamint kabátját és nadrágját ellopta. A rendőrség *Borsányi Györgyöt* letartóztatta s az eljárást ellene folyamlatba tette.

* **Novemberi égiháboru.** Tegnapelőtt este, mikor már a legutolsó gyertyák fénye is kialudt a temetőben, egyszerre sötét felhők vonultak fel az égre s néhány perc múlva oly koromsötétté tették a menyböltöt, mintha nagy fekete szemfödővel vonták volna be. Mintha az ég is komor, mély gyászt öltött volna. Este 9 órát is elűtötték a tornyok harangjal, mikor a sötét égen tüzes villámok cikáztak keresztül, kísérteties fényt vetve a szomorú novemberi este. A villámlást tompa, mély dörgések követték. Valóságvs nyári zivatar keletkezett, melyet csak a hűvös, sivító novemberi szél változtatott őszivé. A szokatlan zivatart hatalmas zuhogó eső követte, mely két óra hosszáig tartott. Az eső tegnap kisebb szünetekkel egész nap tartott.

* **Körök a Sportteret.** A nagyvárad-i atletikai klub kérvényt adott be Nagyvárad városához, amelyben kéri, hogy a Sport teret adja át nekik a város, hogy ott egy modern korcsolyapályát létesítsen. Kérésüket arra alapítják, hogy most már ugyanis megszűnt a lövészegylet és a város között a szerződés. — Ugy tudjuk, hogy a kérés teljesítése nem igen oldható meg, mivel a lövész-egylet a Sport-pavilon építésével nagyobb terheket vállalt magára s az még nincsen kifizetve, tehát legteljebb úgy vehetné el az egylettől a város a Sportteret, ha a tartozásokat is átvállalja. Megfelelő jégpályát különben sem lehetne a Sport-téren berendezni. A lövész-egylet is megkísérelte azt, de bizony nagyon kevés eredménnyel.

* **Repülőnap Debrecenben.** Vasárnap délután sikertült felszállást rendezett Debrecenben egy külföldön is előnyösen ismert aviatikus, *Hammel*, néhai *Edward király* udvari orvosának a fia, *Bleriotnak* a tanítványa. Háromszor szállt fel a levegőbe a nyulasi katonai gyakorló-téren, óriási közönség jelenlétében. Az általa szerkesztett új típusu *Bleriot* gép *Gromm* féle motorral van ellátva és minden várakozást kielégít. A megnyilatkozott nagy érdeklődés folytán a kiváló aviatikus a jövő vasárnap, azaz november 6-án is fel fog szállani, ugyancsak a nyulasi gyakorló-téren.

* **Alapos tájékozottság.** Nagyvárad egyik szülöttje, aki melleleg dr és főleg nyelvemester, különben pedig állandó ügyvédjelölt és még atheista is, halottak estéjén szintén kiment a temetőbe, hogy egy-két nevezetesebb sirt megnézzen. A temetőben másodmagával barangolt, akinek a temető nevezetesebb lakóinak örök nyughelyét vagy egy két nevezetesebb emléket akart megmutatni.

— No várj, mindjárt megmutatom neked egy vértanu szobrát.

Vezeti az idegent utról-utra de a szobor sehogy sem akar előkerülni. A dr végre egy újságíró után futott.

— Ugyan kérem, legyen szives megmutatni, hogy hol van itt a Szacs vay-szobor?

— A Szacs vay-szobor nem itt, hanem a Körös-parton van.

— Pardon, nem is azt akartam én kérdezni hanem a Szacs vay-sirját — felel ismét a dr, de leirhatatlan zavarral.

— A Szacs vay-szobor pedig Budapesten a Kerepesi temetőben.

A dr atheistának ez ép elég volt ahhoz, hogy szó nélkül, gyors léptekkel elhagyja a nagyvárad-i Olaszi temetőt.

* **Egy bérlő szerencsétlensége.** Borzalmas halállal mult ki tegnap hajnalban *Ermi-hályfalva* határában *Bát kay Gábor* bérlő. A bérlő hajnalban Nagyváradra akart jönni, e végből a korai órákban felkelvén, a kocsis felköltötte, hogy fogja be a lovakst. A bérlő az istállóból visszatérvén, a sötétben neki ment a kutnak, mely csak vékony kávéval volt ellátva. A káva a bérlő testének sulya alatt eltört és szabadon engedte az egyensúlyt vesztett testet a mélybe zuhanni. Mire a szerencsétlenséget észrevették, *Bát kay* már meghalt.

* **Fertőzött tej.** A mezőkeresztesi főszolgabíró táviratilag jelenti, hogy a tejárustást betiltotta, miután a községben az összes szarvasmarhák szája és körömfájásában vannak. A rendőrség intézkedett, hogy a fertőzött községből sem a vasuton, sem a vámoknál, fertőzött tej- és tejtermékek be ne hozassanak s erről a közönséget azon hozzáadással értesíti hogy aki fertőzött községből tejet vagy tejterméket behoz, a jelzett élelmi cikkek elkobzásán kívül szigoruan meg fog büntettetni.

x **Lloyd kávéház** ujonnan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében november hó 3-án a következő pompás szórakoztató képek lesznek bemutatva: 1. Bünjel. 2. Kárba veszett. 3. Kecsege katoná lesz. 4. Láto gátás Párisban. 5. Könyg és mosoly. 6. Reitlerék trenérozása. 7. Gránátos. 8. *Vesther nagy sláger*. Beléptidij nincs előzékeny kiszolgálással. Kötő ételkről és italokról gondoskodik. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri *Hartstein* és *Örlei kávéház* tulajdonosok.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK leg job b minőségben és : kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: czégnél kaphatók. ::

x **Villamos osillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, mig **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem s vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítek. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

Törlesztéses kölcsön!

Feltételek:

Teljes árfolyam
5.65 annuitás.

LÁSZLÓ ERNŐ

bank és kereskedelmi irodája
Nagyvárad, Lé vay-palota,
Ezredévi emlék tér sarok.

Borzongató hideg vonul át a természetben.

Az idő barátságtalan és hideg s mindenkinek a ki hajlik a meghűlésre, meggyűlik a veszedelem a feje fölött. A valódi Fay-féle szodeni ásványviz használása azonban előre elhárít minden veszedelmet, s ha már meg is történt a meghűlés, akkot is csak a Fay-féle valódi szodeni ásványpasztilla az, amely biztosan, gyorsan a kellemes módon megszünteti. Fay szodeni pasztillája gyógyszerárakban és drogériákban dobozonként 1 korona 25 filléért kaphatók.

Főképviselő Magyarországon és Ausztrián részére: W. Th. Gunzert, cs. és kir. udv. szállító, Wien, IV-1. Grosse Neugasse 17.

Angol uri szabóság.

Az európai modern divatokkal lépést tartva, saját műhelyemben több évi külföldi tapasztalataim érvényesítve, hani és angol legjobb kelmékből raktáromon elsőrendű öltönyöket, télikabátokat stb. készítek megrendelés után.

A n. é. közönség figyelmét felhívom cégemre. Tisztelettel

HÄBER és TÄRSA férfiszabó.

o Nagy Sándor-utca 1. szám. o

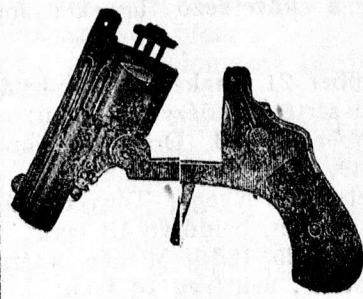
IRODALOM.

Katholikus Szemle. A Szent-István-Társulat megbízásából szerkeszti dr. Mihályffy Ákos egyetemi tanár. Most jelent meg a novemberi füzet a következő gazdag tartalommal: Bernhard Zsigmond S. J.: A hit és tudás viszonya. — Dr. Zubriczky Aladár: Az ókeresztény irodalomtörténet újabb kutatása. Második közlemény. — Gróf Vay Péter: Spanyol képzőművészet. Első közlemény. — Tarczai György: Ramocsaházy szederfája. Elbeszélés. — Bán Aladár: Itthon vagyok megint. — Költemény. — Harsányi Lajos: In memoriam. Költemény. — Ormándy Miklós: A temetőben. — gd: Folyóiratok szemléje, melyet gazdag kritikai és könyvismertetői rovat követ. A Katholikus Szemlét a Szent-István-Társulat rendes tagjai a tagilletmény egy része gyanánt kapják; nem tagoknak előfizetési ára egy évre 10 korona. Előfizetések, valamint a tagságra való jelentkezések a Szent-István-Társulat igazgatóságához (Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 28) intézendők; tagdíjak és reklamációk ugyanoda küldendők.

Az **Örökimádás** című hitbuzgalmi folyóirat novemberi száma a következő tartalommal jelent meg: R. T.: A kanadai világtongresszus emlékei. — Zeman Jenő: Oberammergaui emlékek. — Klett István S. J.: A nagy rendelet. — Ruville Péter: A katolikus egyház életű ereje. — T. K.: Mátyás király antifonálja. — Reviczky Aladár C. M.: Működési terünk Boszniában. A szent titok ünneplése Samcsiu-szigeten. — Gyakori szentáldozás. Rovatvezető: Reviczky Aladár. — Katholikus gyermekvédelem. — T. K.: Irodalom. — Gyermekvilág. Rovatvezető: Dr. Szyllaba Emil. — Röptében a nagyvilág körül. Egyesületi élet. E folyóirat a Központi Öltáregyesület (Budapest, IX. ker., Üllői-ut 75.) kiadásában jelenik meg, szerkeszti dr. Makay Lajos, előfizetési ára egy évre csak 3 korona.

Az **Élet** 44. füzetje a következő érdekes és változatos tartalommal jelent meg: *Vampa* Vasárnapi levél. *Hevesi Sándor*: A könyv krízise. *Bataice*: Esték. *Erdős Renée*: Kirándulás a minfak városába. *Kortság Jenő*: Horváth Pius meséje. *Halasi Andor*: Alföldi kis utcán. *Sik Sándor*: Fehér koszorúk titka. *Petrik Albert*: A kerepesi temetőbe. *Somlyó Zoltán*: Audiencián. *Pisator József*: Galambszányak. *Krudy Gyula*: A Hartwig. *Kárpáti Aurél*: Az automobil. *Göröcsöni Dénes*: Szeitz Leó. *Harsányi Lajos*: Toronyőr. *Könyvek*. *Képek*. *Színház*. *Zene*. *Heti problémák*. *Szerkesztői üzenetek*.

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsuált fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló SCHULLER ÁRPÁD-féle

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításon Pécssett. :: Altalam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskaműves,

Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.
November 1-től Rákóczi-ut Moskovits palota.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Orvosok. (Bernard Law drámája.)

Péntek: Orvosok.

Szombat: Orvosok. (pre-

rier.)

Vasárnap d. u. Trilby.

Vasárnap este: Balkáni herceg

Az **Orvosok** mai bemutatója. Bernard Schaw hatalmas drámája, amelyet a neves író »komédia«-nak nevezett el, az »Orvosok« ma kerül bemutatásra a Szigligeti színházban. Diadalmas pályafutása elején Nagyváradra ért a modern színműirodalom eremeke, a nagyvárad modern publikum nagy gyönyörűségére. A színház művészi gárdája különös ambícióval készült a bemutatásra, az igazgató is ismert áldozatkészségével állítja ki a darabot, elegáns új díszlet lesz az egyik felvonásban. Az elsőrendű szereposztás a következő:

Sir Colenso Ridgeon Tóth Elek, Sir Ralph Bloomfield Bonnington Kassay, Sir Patrick Cullen Sik Rezső, dr. Walpole Cutler Leővey, dr. Blenkinsop Hunyady, dr. Shoemaker Kabos, Dubedat, festő, Gózon, Jennifer, a felesége Etsy Emilia, Emmy Angyal Ilka, Minnie, szobaleány Salgó, Redpeny Ridgeon Turányi.

Balkáni herceg. A színház összes műhelyeiben lázasan készülődnek a Balkáni herceg vasárnapi bemutatására. Új díszletek és kosztümök készülnek a pompás látványos darabhoz. Ez az operett-ujdonság a jövő hószenciaciója lesz.

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerli butorok zománcozását és porcellán utánzást. Vidéki megrendeléseket a legpontosabban készítek

Tisztelettel
Czapfalvi József.

358

TANÜGY.

Magánvizsgálatok. A községi polgári leányiskolában a karácsonyi időszakban tartandó magánvizsgálatokra vonatkozó kérvények benyújtásának határideje november 6-ika. A kir. tanfelügyelőhöz intézett és iskolai-, születési-, továbbá illetőségi (községi) bizonyítványokkal felszerelt kérvényeket a polgári leányiskolai igazgatósághoz (Tisza Kálmán-tér) kell címezni.

Ifj. Rimanóczy Kálmán

műbutorgyára

Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-darabok avagy egész lakásberendezések, iparművészi tervezések és költségvetések díjmentesen eszközöltnek. Új szerkezetű service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos képviselője, eredeti gyári árak mellett.

TÁVIRATOK.

Lónyai Elemér párisi követ.

Bécs, november 2.

Az a hír, hogy Stefánia hercegnő férje, Lónyai Elemér párisi nagy követ lesz, nem felel meg a valóságnak. Ezt kizártta teszi a gróf házassága.

Letartóztatások

Spanyolországban.

Páris, nov. 2.

(Saját tudósítónktól.) Azok a hírek, hogy Spanyolországban véres zavargások vannak, onnan erednek, hogy Madridban több embert letartóztattak. Letartóztatták Oveierot, a madridi egyetemi tanárt és a szocialista ifjuság egyesületének elnökét. Mind a kettőt azzal vádolják, hogy a katonaságot engedetlenségre szólították fel.

A Crippen-ügy.

London, nov. 2.

A bíróság holnapra tűzte ki a tárgyalást Crippen felelőssége dolgában, minthogy azonban Crippen egyik védője egy végtárgyalás miatt vidéken van elfoglalva, a bíróság Crippen ügyében a tárgyalást szombatra halasztotta.

Angol—perzsa állapot.

London, nov. 2.

Edvard Brow cambridgei egyetemi tanár, aki a perzsa dolgokban legelső angol szakértő cikket tett közzé, melyben inti Angliát, hogy ne tegye ellenségévé Perzsiát Edvard Grey politikájának helyesléseivel, amely csak háborúra vezethet, amelynek következményei be sem láthatók, erre a cikkre Naz-ul-Mulk perzsa régens a következőket írta a cikket tartalmazó lapnak.

— Mély hálámot fejezem ki Brown urnak azért, hogy idejekorán védelmezte meg ügyünket nagylelkűen.

Mi, akik Perzsiában reformokért harcolunk már sokszor figyelmeztettük Grey-t politikájának örültségére, amelyet csak annak tulajdoníthatunk, hogy helyzetünket nem ismeri. Grey jól tudja, hogy mily bizalmatlanok vagyunk Oroszország iránt és megis makacsul ragaszkodik az orosz programhoz, amely Perzsa kifosztását jelenti, s amellyel teljesen elveszti az iszlám szimpátiáját. Nem tulajdonítok fontosságot annak a táviratnak, amelyet nem régegy konstantinápolyi népgyűlésen a német császárhoz intézett. A császár vasjarmát épp ugygyűlöli, mint az orosz cárét.

Öngyilkos akart lenni a nyomor miatt.

Budapest, nov. 2.

Krausz Lipót hírlapszedő ma halálán tékon lötte magát. A súlyosan sebesültet a Rókusba szállították. A szerencsétlen ember öngyilkossága okául azt hozta fel, hogy nem tudta tovább nézni, hogy 5 gyermeke mezitláb járjon a hideg időben.

Rendelés szerűen készült
női és gyermek ruhák.

ELŐNYEI

Kitűnő szabás

Első rangu munka

Divatos tartós kelmék

Jutányos árak

Nagy választék

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruhaza

női és gyermek ruha szalónja.

Rákóczi-ut 3. sz.**Elfogott tolvaj**

Bécs, nov. 2.

Leidler Adolf fatermelő cég irodájából tudvalavőleg egy szolga 1500 koronát lopott el. A tolvaj szolgát ma Bécsben elfogták. Az elfogott szolgát Nagyváradon is nyomozták.

Igazságszolgáltatás.**A november havi esküdszéki tárgyalások.**

A nagyváradai esküdszéki bíróság november hónapban a következő ügyeket fogja tárgyalni:

November 21. Szakács János, halált okozó súlyos testi sértés, beidézve 11 tanu;

november 22—23. Drágos Gligor gyilkosság bűntette, beidézve 21 tanu;

november 24. Nyegre Tótyer halált okozó súlyos testi sértés, beidézve 13 tanu;

November 25. Iadré Mihály és társa, gyújtogatás büntette, beidézve 14 tanu;

november 26. Komáromi Béla és társa, halált okozó súlyos testi sértés büntette, beidézve 12 tanu;

november 28—29. Dr Török Gábor nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás vétsége, beidézve 18 tanu;

november 30. Brenner Arnold nyomtatvány utján elkövetett becsületsértés vétsége;

december 1. Herskó Pál, halált okozó súlyos testi sértés, beidézve 10 tanu;

december 2—3. Kinsey Kopár Ferenc, nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás vétsége;

december 5. Tar György, halált okozó súlyos testi sértés, beidézve 17 tanu;

december 6. Lits Antal, nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás vétsége;

december 6. délután dr Makai Márton, nyomtatvány utján elkövetett becsületsértés vétsége;

december 7. Horváth Sándor, nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás vétsége;

december 7. délután, Gallovits Károly, nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás vétsége;

december 9. Mikolics Döme, nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás vétsége;

december 10. Száva Konstantin, nyomtatvány utján elkövetett rágalmazás vétsége.

§ **Tolvaj siketnéma fiu.** Csanak Jenő földbirtokost nyancsak kellemetlen meglepetés érte az idén, egy szép nyári reggel. Birtokáról jött be Nagyváradra, valami elintézni valója miatt és csupán véletlenségből benézett lakásába is, mely a Szent János utcán fekszik. Alig tért be azonban a naftalinos lakásba, észrevette, hogy valami mozog. Jobban széjjel nézett és nagy meglepetésére egy suhanc fiut talált ott, amint éppen egyik szekrényt akarta megoperálni. A fiu rögtön elfutott és pedig meglehetősen kacskaringós uton. Ugyanazon az uton, melyen behatolt a lakásba, vett egérutat. Bement az éleškamrába, az ott levő létrán felmászott a padlásra, a szélelő lyukon ki a tetőre és onnan leugrott az utcára. A rendőr elfogja a fiut s kiderült, hogy Bara Tódor 17 éves siketnéma, foglalkozás nélküli csavargó. A törvényszék jiatalkoruk felett ítélkező tanácsa tegnap tárgyalta az ügyet, Millye Gyula elnöklété alatt. A bíróság a siketnéma fiut javító nevelésre ítélte. Így el fogják szállítani a javító intézetbe. Ügyész dr. Kármán Elemér, védő Keledi József volt.

§ **Elmebeteg vádlott.** A tegnapi esküdszék egy érdekes szerelmi drámában ült össze. Barna József volt a vádlott, aki ez év május 17-én rálőtt kedvesére, Kabai Mariskára. A golyó azonban nem jól talált s csak a lány homlokát horzsolta. Az ügyet tegnap tárgyalta volna az esküdszék, azonban el kellett napolni. A vádlotton ugyanis elmebaj gyanus tünetek kezdtek mutatkozni. A bíróság ezért dr Medvigy Gábor védő előterjesztésére elrendelte Barna József elmeállapotának a megfigyelését, a tárgyalást pedig elnapolta.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCKICS GYULA.**NYILTTÉR.****BÚTOR**

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Radó Samu és Tsa

cég

zsák, ponyva, kötél, zsinag, kender és pokróc-üzletét 1910 nov. 1-én

áthelyezi

a jelenlegi üzlet tőszomszédságában levő káptalani bérházba

Kossuth-u. 22. sz. a.

1. sz. minta az 1910. évi 111.600. számú körrendelethez.

HIRDETMÉNY

a házbérjövdelem bevallása tárgyában.

A házbéradó az 1911. évre való érvényesítést követendő lévén, az ezen követés alapjául szolgáló házbérvallomási izek benyújtására a m. kir. pénzügyminisztérium 1910. évi 111.600 sz. alatt kiadott rendeletével az 1910. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűzte ki.

A házbérjövdelem bevallására kötelezve van: §-a értelmében a bevallás annak a községnek előljárásiánál történik, amelynek területén a ház fekszik.

A házbérjövdelem bevallására kötelezve van: nyers házbérjövdelem gyanánt a házbérbeadás

- a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyonszövetség esetén az összes tényleges birtokosok;
 b) a házközösségnél annak feje;
 c) nem önjogu, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő.

Ha a közös tényleges birtokosok közül csak egy ad vallomást, utóbbi az összes tényleges birtokosok meghatalmazottjának tekintendő.

A ház tényleges birtokosa (tulajdonos vagy hasznélvező) illetve a törvényes képviselő, a házbérvallomási ívet meghatalmazott által is kiállíthatja, ennek eljárásáért azonban a meghatalmazott anyagilag felelős. A bélyegmentes meghatalmazás kívánatra felmutatandó.

Felhívhatnak tehát a vallomásadásra kötelezettek, hogy a házbérvallomási ívet pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék ki s azt a községi előjáróságnál (városi adóhivatalnál) november hó 2-ikától kezdve legkésőbb november hó 30-ig nyújtják be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyers bérvédelme. Nyers jövedelemnek tekintendő együttevve mindaz, amit a bérlő a bérettárgy használatára fejében a bevallás időpontjában ellenértékül fizet, illetőleg teljesíteni tartozik.

Ide számítandók különösen:

1. a szoros értelemben vett lakbér;
2. a természetbeni szolgáltatások, a tulajdonos helyett fizetett kárbiztosítási díjak, állami helyhatósági s egyéb adók, azoknak az összegeknek kivételével, melyeket a bérlő községi adó fejében házbérfillérek elnevezése alatt, vagy más községi lakásadó címén fizet, ha a bérbeadó ezeket az összegeket elkülönítve mutatja ki, vagy bérvallomásban oda nyilatkozik, hogy a melléjárulékaival együtt bevallott nyers jövedelemben a házbérfillérek már befigyeltek;

3. azok az összegek, melyeket bérbeadónak a bérlő háztartása keretében vízvezeték, éjjeli világítás, szénkihordás és más ilyenmű mellékköltségek címén fizet, ide nem értve a ház gondozásával megbízott egyénnek a bérlők részéről külön fizetett, akár előre meghatározott járandóságokat, továbbá a lakás világításáért és fűtéséért külön megállapított összegeket, végül a bérlő mint üzlettulajdonos által üzlete céljaira felhasznált víz után fizetett vízvezetési díjakat;

4. azok az összegek, melyeket a bérlő a bérbévevett ház vagy lakrészek állandó átalakításának vagy kárbahelyezésének költsége fejében a bérbeadó beleegyezésével sajátjából oly feltétel alatt előlegezett, hogy e költség visszatérüléséig készpénzben aránylag csekélyebb összegű lakbért tartozik fizetni. — Ha e költség visszatérítése a szerződő felek által több évre osztott fel, a költségeknek csak ama része számítandó a nyers jövedelemhez, mely a megállapított felelosztás szerint az illető évre esik.

Általános házbéradó alá eső helyeken a házbirtokos által használt vagy másnak ingyen átengedett épületeknek, illetve épületrészeknek

esetén elérhető hasznértéket (bérértéket) az az üresen álló lakásokkal pedig az előző évi adóalapot kell bevallani.

Üzletfelszereléssel, földbirtokkal, házi kertetel vagy egyéb dolgokkal és jogokkal együtt bérbéradott házaknál vagy lakrészeknél nyers jövedelemnek az az összeg vallandó be, mely házbér címén a bérszerződésben külön kitéve van.

Butorzattal együtt bérbéradott lakrészek bérvédelmét minden levonás nélkül kell bevallani, amelyből azonban a butorzat elhasználása fejében 30 százalékot a kitevő közegek fognak leszámítani.

A bérlők vallomási iven bizonyítják a vallomás helyességét nevének a vallomásadásra kötelezett felhívás folytán a megfelelő rovatba történt bejegyzés által. — Ez a bejegyzés a bérösszeg beírása előtt tilos.

A felek a házbérvallomások beadásáról elismervényt kérhetnek.

Aki vallomását a kitéve határidőben be nem adja, a kivetés során megállapított házbéradónak egy százalékát, ha pedig a részére szabályszerűen kézbesített és a vallomás benyújtására szóló felhívás vételétől számított 8 nap alatt sem adja be vallomását, további 4 százalékát fizeti pótlék fejében.

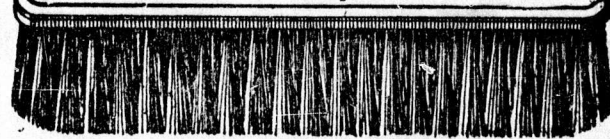
Ha a vallomásadásra kötelezett a vallomási ívet a bérösszegnek beírása előtt iratja alá bérlőjével, annyiszor büntetendő 5–200 koronáig terjedő rendbírósággal, ahány bérlőjével ezt elkövette. — Hasonló rendbíróság alá esik a bérlő is, ha a vallomási iv aláírását elfogadható ok nélkül megtagadja.

Bíróilag büntetendő, vagyis jövedéki büntető eljárás alá eső kihágást követ el a tényleges birtokos vagy annak törvényes képviselője, ha a házbérvédelme vonatkozó vallomási iven adóköteles jövedelmet szándékosan elhallgat, vagy abban tudva valótlan vagy szándékos félrevezetésre irányuló nyilatkozatot tesz, mely az adó megrövidítésére alkalmas. Ha ennek a kihágásnak elkövetésében a bérlő is szándékosan résztvesz, ez a tettessel egyenlően büntetendő.

Tájékoztatóul szolgáljon végül, hogy a vallomásadásra kötelezettsége alól nem ment fel az a körülmény, hogy a vallomási iv részére hivatalból kézbesítve nem lett.

A városi adóhivatal.

*Gyorsan pusztul a bőr sezt Ön
 bánja,
 Ha Fernolendt NIGRIN-jét nem
 használja.*

„VITOL“

Kiváló szer köszvény, csusz, hasogatás, rheuma-zaggatás ellen.

**Este a fájdalmas testrészt be-
 dörzsölendő.**

Kapható:

**az „Arany Kereszt“
 gyógyszerárban**

Nagyvárad, Szt. László-tér (Városháza mellett.)

216

Petrozsényi, salgótarjani, karwini és poroszszén, kovácsszén, gázgyári-lupényi és karwini bányacox, ipari és háztartási célokra

Salamon Jakab és Ta. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73—96, 73—97, 73. 98. ::

TÁTRAY és TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjáratokat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavító
 műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Hatóságilag engedélyezett nagy kiárusítás

== eddig még nem létezett mesés olcsó árban ==

ROSENZWEIG RÓZA

== mider-gyárában RÁKÓCZI-UT 3. szám. ==

Óriási nagy raktár valódi párisi és brüsseli fűzőkben, ugyszintén saját készítményű has és csipő reform-miderekben, egyenes tartók, haskötők, Késmárkházi nadrág stb

